

■ TRIBUNA POLITICA

Particularitads, sfidas e plaschairs dal chantun Grischun

DA JON DOMENIC PAROLINI,
PARSURA DA LA REGENZA

Tge significaziun pudessan avair las suandantas cifras? 225, 168, 133, 104, 75 e 74. In pitschen tip en chaussa: i sa tracta da minutas.

Ma, probablamain na l'avais vus betg chattà or. Questas cifras èn ils temps da viadi cun ils meds da transport publics da Cuira resp. fin Cuira davent da differentas vischnancas dal chantun Grischun sco er fin Turitg. En la successiun dals temps èn quai ils viadis a Brusio 3 h 45 min, a Müstair 2 h 48 min, a Roveredo 2 h 13 min, a Scuol 1 h 44 min ed a Mustér 1 h 15 min.

En tut quests lieus situads en il Grischun dovra il viadi cun il traffic public dapli temp ch'in viadi da Cuira fin Turitg cun 1 h 14 min. E per far questa cumparegliaziun n'hai jau gnanc tschernì ils lieus ils pli lontans da mintga regiun!

Cun quest giu da cifras hai jau cumenzà l'october passà mes pled da bainvegni per la radunanza annuala da la Conferenza svizra dals directurs chantunals da l'educaziun publica (CDEP) a Scuol. Ultra da las discussiuns e dals conclus davart tematicas da la politica da furmaziun permetta questa occurrenza annuala mintgamai d'emprender d'enconuscher meglier il chantun ospi-

tant. L'experientscha mussa ch'ils problems dal chantun svizzer cun la pli gronda surfatscha e cun la pli gronda diversità linguistica vegnan savens adina puspè emblidads.

Quests fatgs èn er ina sfida per il sistem da scola dal Grischun. En las regions ston las purschidas da scolaziun necessarias vegnir garantidas almain sin il stgalim da la scola populara, er sch'ellas han mo pitschens dumbers da scolaras e scolar.

Ensemen cun las relaziuns topograficas ha l'extensiuin geografica plinavant per consequenza che las personas d'instruziun, che sa perfecziunteschan en il senn da la «éducation permanente», ston acceptar lungs temps da viadi.

In'ulteriura sfida è il svilup demografic chantunal. Entant che la collega cussegliera governativa Silvia Steiner planisescha trais novas chasas da scola per il chantun Turitg en il sectur

da las scolas medias è il dumber da scolaras e scolar da scola media sa reducì en il Grischun da circa 3200 l'onn 2010/11 a circa 2600 l'onn 2018/19 en consequenza da la diminuiziun da las naschientschas. Quai correspunda ad ina reducziun da circa 19 perschent ed è in problem per singulas scolas medias. Er il dumber d'emprendistas ed emprendists è sa reducì, uschia che tant ils manaschis d'emprendissadi sco er differentas scolas professionali specializadas èn confruntads cun grondas incumbensas.

Quai èn mo intginas da las differentas sfidas ch'il Grischun sto dumagnar. Tuttina n'hai jau betg mo rendì attent mias collegas e mes collegas a questas particularitads, mabain er a las bellezzas ed als avantatgs da noss chantun.

Jau hai er accentuà che nus tuts essan fitg motivads da prender per mauns questas sfidas e che nus ans engaschain per in chantun d'abitar, da scola e da lavur attractiv cun purschidas decentralas. Latiers tutgan vinavant ina gulivaziun da finanzas gista sin plaun naziunal e chantunal e la cuntruaziun da l'indemnizaziun da l'utilizaziun da la forza idraulica cun ils tschains d'aua. Tenor ils resuns èn mias collegas e mes collegas daventads pli conscients da noss basegns ed han giudì grondamain il segiurn en il Grischun!